

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв

О. В. Комісаров, Г. Г. Кондратенко, К. І. Волинець

**ДИПЛОМНА РОБОТА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
7.010103 Педагогіка і методика
середньої освіти. Музика
Навчальний посібник**

Київ — 2011

УДК 378.091:78.07
ББК 74.580.268я73
К63

Затверджено Вченою радою
Інституту дошкільної, початкової і мистецької освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 18 від 20.10.2009 року)

Автори:

Комісаров О. В., професор кафедри хорового диригування Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; *Кондратенко Г. Г.*, доцент кафедри теорії та методики музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; *Волинець К. І.*, завідувач кафедри початкової освіти та методик викладання природничо-математичних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Рецензенти:

Шульгіна В. Д., завідувач кафедри музикології Державної академії керівних кадрів культури і мистецтва, доктор мистецтвознавства, професор; *Завадська Т. М.*, доцент кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук.

Комісаров О. В.

К63 Дипломна робота зі спеціальності 7.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Музика : навч. посіб. / О. В. Комісаров, Г. Г. Кондратенко, К. І. Волинець. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. — 92 с.

У посібнику розкривається значення написання дипломних робіт з методики музичного виховання студентів спеціальності 7.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Музика. Наводяться нормативні положення, вимоги та практичні рекомендації щодо підготовки, виконання, оформлення та захисту дипломної роботи.

Для викладачів, студентів-випускників.

УДК 378.091:78.07
ББК 74.580.268я73

© О. В. Комісаров, Г. Г. Кондратенко, К. І. Волинець, 2011
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011

ВСТУП

Сучасна вища школа як найважливіший елемент системи освіти в Україні відіграє величезну роль в економічному і соціальному прогресі нашої країни. Соціальний прогрес, успішний розвиток суспільства, його рух уперед зумовлює необхідність сходження кожного нового покоління на більш високий рівень освіченості й загальної культури, професійної кваліфікації і громадянської активності. Нагальні завдання виховання особистості в сучасному українському суспільстві великою мірою зумовлюються потребою державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, інноваційного розвитку, що мають забезпечити усім громадянам рівні стартові можливості для розвитку й застосування їхніх потенційних здібностей, досягнення суб'єктивно привабливих і водночас соціально значущих цілей як умови реалізації найголовнішої соціально-психологічної потреби особистості — потреби в самовизначенні та самоствердженні. Тому актуальним є вдосконалення освіти, форм, методів і засобів навчання, підвищення якості навчально-виховного процесу, поглиблення його світоглядного аспекту, докорінного поліпшення постановки і результативності морального виховання, естетичного і фізичного розвитку учнів, посилення узгодженості виховних впливів на учнів сім'ї, громадськості, зміцнення навчально-матеріальної бази освіти.

Таким є далеко не повний перелік завдань, що постають перед національною освітою. Однак успіх справи буде, насамперед, визначатися роботою навчальних закладів і, звичайно, діяльністю кожного педагога як ключової фігури цього процесу. Успішне вирішення складних завдань навчання і виховання молоді значною мірою залежить від учителя, його професійної майстерності, ерудиції та культури.

Педагог сьогодення і майбутнього повинен ще краще, ніж раніше, дуже ґрунтовно, на рівні сучасного стану науково-технічного прогресу знати зміст предмета, поглиблюючи зв'язки, що об'єктивно існують між навчальними дисциплінами. Стратегічним завданням музично-педагогічної освіти є підготовка майбутніх фахівців на основі нових педагогічних технологій навчання до управління процесом музично-естетичного виховання молоді в умовах загальноосвітніх шкіл, позашкільних навчально-виховних закладів, формування здібностей

до творчого використання професійних знань та практичних умінь в галузі музичного виховання дітей, високого рівня професійно-діяльничної готовності виконувати завдання соціального замовлення. Педагог зобов'язаний бути справжнім наставником і прикладом для своїх вихованців, формувати в них кращі людські якості, спроможність до самостійного, творчого мислення, перетворювальної діяльності.

Виконання цих складних і багатогранних завдань потребує значного поліпшення підготовки, що розглядається як невід'ємна частина становлення національної системи освіти. Перед навчальними закладами, що готують кадри для професійної освіти, завжди стоїть актуальне завдання підвищення рівня психолого-педагогічної, методичної і практичної підготовки студентів, озброєння їх активними формами і навичками виховної роботи. У вирішенні цього загального завдання надзвичайно важливе значення має підготовка майбутніх педагогів до формування в учнів пізнавальних інтересів і стійких мотивів навчання, умінь і навичок творчої діяльності, прагнення до постійної самоосвіти й самовдосконалення. І зрозуміло, що підготувати до такої діяльності майбутніх педагогів повинна сучасна вища школа.

Останнім часом помітно зросла активність багатьох наукових колективів і викладачів педагогічних та мистецьких ВНЗ у розробленні різних напрямків оптимізації навчально-виховного процесу, зокрема організації змісту і методики самостійної роботи студентів, формування у них навичок наукового дослідження й творчої діяльності.

Серед деякої частини студентів, особливо молодших курсів, поширена думка про те, що необхідні знання їм «повинні дати» ВНЗ і викладачі. У розумінні цих студентів їхня власна роль зводиться до насивного засвоєння одержуваних знань для успішного складання іспитів і заліків. Така думка є хибною, тому що студент повинен насамперед навчитися здобувати знання, і це уміння значно дорожче за механічне заучування. Основний же шлях одержання знань — самостійна робота студента.

Специфіка навчання у вищій школі полягає у тому, що воно вимагає продуманої організації самостійної роботи студентів, яка забезпечує успішне опанування не тільки програмового матеріалу, але й набуття навичок дослідження, творчої діяльності.

У контексті цього винятково важливе значення має такий вид самостійної діяльності студентів, як виконання дипломних робіт, що практикується на завершальній стадії підготовки сучасного фахівця у вищих навчальних закладах.

Завдання цього посібника — надати допомогу у виконанні дипломних робіт студентам-випускникам зі спеціальності 7.010103 Педагогі-

ка і методика середньої освіти. Музика. В основу посібника покладені результати вивчення багаторічної практики виконання дипломних робіт у багатьох ВНЗ педагогічної та мистецької спрямованості, а також особистий досвід авторів щодо керівництва дипломними роботами студентів музично-педагогічних факультетів.

Посібник складається зі вступу, семи розділів, висновків, списку рекомендованої літератури та додатків.

Розділ I «Загальні відомості про дипломні роботи у ВНЗ і підготовку до їх виконання» дає уявлення про виконання дипломної роботи як завершального етапу навчання студентів вищих навчальних закладів. У розділі наводяться основні нормативні положення про цю форму завершення всебічної підготовки фахівців вищої кваліфікації, висвітлюються цілі, завдання дипломних робіт і вимоги, що висуваються до їхнього виконання, відзначаються специфічні особливості роботи над дипломними темами студентів.

Докладно розглядається підготовка до виконання дипломних робіт, починаючи з визначення їхньої тематики і закінчуючи їх захистом.

Розділ II «Методика роботи студента над дипломною темою» є основним у цьому посібнику. Він починається з методичних рекомендацій щодо планування виконання дипломних робіт. Головна увага приділяється розгляду методів науково-педагогічного дослідження. Практика показує, що студенти-дипломники мають недостатньо сформовані уявлення про методи наукового і насамперед музично-педагогічного дослідження, а також навички його проведення. Пояснюється це тим, що чинні навчальні програми передбачають лише фрагментарне вивчення понять про методи наукового дослідження, причому зазвичай в одній з перших тем і на молодших курсах. Деяка частина студентів (як правило, незначна) опановує практику застосування окремих методів дослідження у процесі виконання курсових робіт, однак загалом це не змінює ситуацію. Тому в розділі подано популярний опис найважливіших методів науково-педагогічного дослідження, що можуть застосовуватися у роботі студентів над дипломними темами; цьому опису передують роз'яснення сутності методологічної основи, загальнометодологічних принципів і вимог до методів усіх наукових досліджень.

У розділі розглядаються такі методи: вивчення літературних, архівних та інших джерел, спостереження і самоспостереження, метод опитування (в усній формі — бесіди й інтерв'ю, у письмовій формі — анкетування), метод рейтингу і його різновид — метод «педагогічного консиліуму», вивчення передового педагогічного досвіду, педагогічний експеримент, таксономізація, математичні методи.

У розділі III «Використання міжпредметних зв'язків при виконанні дипломних робіт» наводяться короткі відомості про значення реалізації всебічних зв'язків між навчальними предметами у дидактиці й практиці навчання сучасної школи різного рівня і ВНЗ мистецького спрямування, встановлюються основні напрями використання міжпредметних зв'язків у дипломних роботах (як між дисциплінами навчального плану ВНЗ, так і в плані методичної підготовки до використання цих зв'язків у практиці).

Розділ IV «Виконання дипломних робіт студентами заочного відділення» характеризує особливості роботи над дипломними темами студентів-заочників. Порівняна стислість цього розділу пояснюється спільністю багатьох положень для студентів стаціонару і студентів заочного відділення, а також наявністю опублікованих навчальних посібників для студентів-заочників щодо виконання дипломних робіт (див. *Рекомендована література*).

Розділ V «Оформлення дипломної роботи» містить основні вимоги, що висувуються до структури і технічного оформлення виконаної дипломної роботи з урахуванням чинних нормативних положень. Наводяться структурні елементи дипломної роботи та їхній орієнтовний зміст, рекомендації щодо написання тексту, упорядкування табличного, графічного й ілюстративного матеріалу, поділу розділів при брошуруванні дипломної роботи, оформлення необхідних заголовків і написів.

У розділі VI «Підготовка до захисту і захист дипломних робіт» зазначено порядок підготовки виконаних дипломних робіт до захисту, наведені приклади відгуку на роботу керівника і рецензентів, описана процедура захисту дипломних робіт у державних екзаменаційних комісіях.

Розділ VII «Керівництво дипломними роботами» ознайомлює читача зі здійсненням загального керівництва дипломними роботами, роллю випускової кафедри у забезпеченні цього керівництва, із порядком призначення керівників дипломними роботами, змістом і формами їхньої діяльності.

У список літератури вміщено основні публікації щодо проблеми виконання дипломних робіт у ВНЗ.

Додатки містять орієнтовну тематику дипломних робіт і деякі нормативні документи, що регламентують написання таких робіт у вищих навчальних закладах.

Автори висловлюють глибоку вдячність доктору мистецтвознавства, заслуженому діячеві науки, професору І. А. Котляревському за суттєву допомогу в підготовці посібника, а також із вдячністю врахують усі пропозиції щодо його вдосконалення.

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДИПЛОМНІ РОБОТИ У ВНЗ І ПІДГОТОВКУ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Відповідно до чинних положень студенти, які закінчують вищі навчальні заклади, складають у Державних екзаменаційних комісіях державні іспити або захищають дипломні роботи. Діяльність Державних екзаменаційних комісій включає перевірку науково-теоретичної і практичної підготовки фахівців, що випускаються; вирішення питань про присвоєння їм відповідної кваліфікації і про видачу дипломів (без відзнаки, з відзнакою); розробку пропозицій, спрямованих на подальше поліпшення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

Таким чином, державні іспити і захист дипломних робіт завершують усебічну підготовку фахівця вищої кваліфікації. Студенти-випускники технічних ВНЗ або технічних факультетів, як правило, виконують дипломні проекти, заміна яких дипломними роботами може допускатися з дозволу ректора за поданням декана факультету; у гуманітарних ВНЗ або на гуманітарних факультетах, зокрема на кафедрі теорії та методики музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, виконуються дипломні роботи або складається екзамен з методики музичного виховання.

Виконання дипломних робіт є завершальним етапом навчання студентів у ВНЗ. Його мета: систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань за фахом, а також їх застосування, розвиток навичок самостійної роботи й опанування методики дослідження й експериментування, з'ясування підготовленості студентів до самостійної роботи, розвитку науки і культури.

У державних вищих навчальних закладах виконання дипломних робіт стало обов'язковим елементом процесу навчання і завершальної форми підготовки фахівців. Цей вид роботи студентів передбачено навчальним планом ВНЗ.

Варто підкреслити наступність курсових і наукових праць студентів та дипломних робіт, використання усіх видів практики студентів (виробничої, зі спеціалізації тощо).

Бланк титульного аркуша дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ Київський університет імені Бориса Грінченка Інститут мистецтв Кафедра теорії та методики музичної освіти	
тема	
ДИПЛОМНА РОБОТА зі спеціальності	
7.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Музика	
номер, назва спеціальності	
_____ ПІБ студента	
Науковий керівник:	
_____ вчене звання, вчений ступінь	
_____ ПІБ	
Київ – 2011	

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ I. Загальні відомості про дипломні роботи у ВНЗ і підготовку до їх виконання</i>	7
<i>Розділ II. Методика роботи студента над дипломною темою</i>	15
<i>Розділ III. Використання міжпредметних зв'язків при виконанні дипломних робіт</i>	48
<i>Розділ IV. Виконання дипломних робіт студентами заочного відділення</i>	51
<i>Розділ V. Оформлення дипломної роботи</i>	54
<i>Розділ VI. Підготовка до захисту і захист дипломних робіт</i>	67
<i>Розділ VII. Керівництво дипломними роботами</i>	71
<i>Висновки</i>	75
<i>Рекомендована література</i>	76
<i>Додатки</i>	80

Навчальне видання

КОМІСАРОВ Олег Вадимович
КОНДРАТЕНКО Ганна Григорівна
ВОЛИНЕЦЬ Катерина Іванівна

ДИПЛОМНА РОБОТА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
7.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Музика

Навчальний посібник

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності,
директор видавництва *М. М. Прядко*

Головний редактор *Т. В. Карбовнича*
Редактор *Г. П. Кравченко*
Художник обкладинки *І. Ю. Карпачьова*
Технічний редактор *Т. М. Піхота*
Верстальник *В. І. Скрябіна*

Поліграфічна група: *А. А. Богадельна, Д. Я. Ярошенко,*
О. М. Дзень, Г. О. Бочарник, В. В. Василенко

Підписано до друку 02.11.2011 р. Формат 60x84/16.
Гарнітура PetersburgС. Ум. друк. арк. 5,35.
Обл.-вид. арк. 4,89. Наклад 50 пр. Зам. № 1-152.

Київський університет імені Бориса Грінченка.
04053, м. Київ, вул. Воровського, 18/2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.